

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, insertis suo loco
Propositionibus à S. Sede Apostolica novissimè damnatis concinnata. Et
Per Casus Practicos exposita

Complectens LXXV. Casus Materiam de Conscientia, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure, Justitia, Restitutione, Contractibus, Judiciis &
Religione &c.

Jansen, Leonhard

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Casus XLV. De circumstantiis restitutionis, & in specie cui, quo tempore &
loco restitutio fieri debeat?

urn:nbn:de:hbz:466:1-39867

C A S U S XLV.

De circumstantiis restitutionis, &
in specie cui, quo tempore & lo-
co restitutio fieri debeat?

Abbenius multa iniquè congeffit, dubitat, an, & qualiter teneatur restituere. 1. Quia Dominus re suâ creditur abusus. 2. Quia Dominus rei est defunctus. 3. Quia res alteri erat oppignorata vel vendita. 4. & 5. Aliqua furi reddidit, à quo emerat. 6. Pleraque acquisivit usurâ, iniquo pondere, vel mensurâ, & ignorat à quibus. 7. Alia sibi tanquam pauperi aut alieno ere gravate retinet. 8. Sarcinam à viatore in domo suo relictam vendidit. 9. Res tum furtivas tum inventas ex parte dedit primò repetenti, qui non erat Dominus. 10. Partim factâ vel non factâ inquisitione aut ex consilio Confessarii dedit pauperibus. 11. Dubitat an restitui debeant res vacantes, inventas, derelictas. 12. An, & ex quibus causis differri possit solutio. 13. An fieri ante vel post tempus conventum. 14. Quid si fiat per partes, vel differatur post mortem. 15. Quo loco & quibus expensis tenetur debitor ex delicto. 16. Debitor ex re accepta. 17. Quid si mittat rem Domino absenti, & in via pereat. 18. Quo loco tradenda res debita ex contractu? Pro resolut.

QUÆR. I. Cui restitutio fieri debeat?

R. I. Debita vel bona certa, id est talia, quorum Dominus scitur, regulariter restitui debent ipsi Domino, quia hic in ea primarium jus habet. I.

Excipe 1. nisi Dominus re suâ esset abusus ad

H h 5

pecca-

peccatum, v. g. pecuniâ ad se inebriandum vel fornicandum; tum enim, si absque gravi incommodo potes, teneris ex charitate restitutionem differre, imò si re suâ esset abusus ad injuriam, v. g. gladio suo ad se vel alium occidendum, teneris ex justitia non reddere, aliàs sine causa positivè cooperaris actioni injustè, & per consequens teneris de damno secuto. *Sotus. Less. l. 2. c. 16. dub. 4. V. Cas. 38. à n. 1.* debes tamen esse moraliter certus, quòd Dominus re suâ abusus sit, nam in dubio debet præsumi bonus, & possidet obligatio restituendi; in praxi etiam plerumque adest causa excusans, puta periculum rixarum, aliorumque incommodorum, si Dominus rem suam seriò repetat, & non recipiat.

2. S Dominus sit defunctus, omnia debita realia sive ex contractu sive ex delicto reddenda sunt hæredi, quia hic succedit in omnia jura defuncti; si defunctus de rebus suis non disposuerit, neque hæredem ab intestato usque ad decimum gradum, vel ex testamento reliquerit, ejus jura & bona dicuntur vacantia & derelicta. *L. 1. 4. § 5. Cod. de bonis vacant.* quia de iis in vita disponere noluit, & post mortem non potuit, ideòque de jure naturæ fiunt primò occupantis, & debita debitori remanebunt; jure civili cedunt fisco, vel sæculari, si defunctus sit laicus, vel Ecclesiastico, si fuerit clericus, saltem post sententiam judicis, ut requirit *Amicus de just. d. 16. num. 6.* nam *cit. leges* dicunt intra certum tempus posse præscribi contra fiscum, ergo possunt bonâ fide retineri, quia malâ fide nunquam præscribitur. Bona peregrinorum in diversorio sine hærede defunctorum, per
Epi-

Episcopum loci distribuenda sunt pauperibus pro anima defuncti. *Auth. omnes Cod. communia de succes.*

3. Si alteri debeatur rei alienæ possessio, huic 3. immediatè restituenda est, v. g. accepisti rem apud alium depositam, conductam, commodatam, emphyteuticam &c. non Domino sed depositario, commodatario &c. restituere debes, quia sine injuria privari non possunt jure custodia, usûs, vel possessionis, nisi consentiant, vel credantur re iniquè abufuri, ex quo capite bona Ecclesiæ non Prælato dissipatori sed Capitulo restituenda sunt.

4. Si habeas rem à possessore malæ fidei v. g. 4. emisti equum à fure, per se non furi, sed Domino reddi debet, qui solus jus in eam habet, non verò iniquus possessor: dico *per se*, nam si fur tibi nolit reddere pretium, nisi ei restituas equum, *Nav. Vasq. Dicast. Less. Metzger d. 33. a. 1. & alii apud Vivam. op. 2. q. 2. a. 3.* dicunt furi eum licitè reddi posse, etsi fur nunquam eum reddet Domino, quod *Lugo d. 17 f. 2. Sporer num. 121.* etiam admittunt de emptore malæ fidei, quia res sive bonâ sive malâ fide empta per hoc, quòd reddatur furi non ponitur in pejore statu, quàm esset, si nunquam fuisset empta: at probabiliùs contradicunt *Cajet. Sot. Molin. Laym. Sylvius q. 62. a. 6. La Croix l. 3. p. 2. num. 100.*

Ratio est 1. emptor rei alienæ, si aliter pretium recuperare non possit, licitè quidem permittere potest, ut fur mercem recipiat, quia habet jus ad suum pretiam, pro quò nihil accepit, nec obligatur rem alienam cum tanto suo damno conservare, ut fatentur omnes, non tamen

men licitè potest eam furi restituere seu tradere, quia hoc non est permittere, sed positivè & proximè cooperari ad injustum alterius damnum; sicut si latro velit auferre rem *tuam*, nisi tradas *alienam*, potes quidem permittere, ut accipiat rem alienam apud te existentem, non tamen licitè eam tradis. 2. Res à fure liberata apud emptorem meliorem statum acquisivit, qui unà cum re ad Dominum pertinet, ergo qui eam furi restituendo ad pejorem statum reducit, facit Domino injuriam, sicut qui rem alienam ex incendio vel flumine ereptam, iterum in flammam vel flumen rejicit, etsi alius ipsi minetur æquale damnum, nisi iterum injiciat. 3. Dominus ab emptore potest justè rem suam repetere, imò & tollere, ergo alter obligatur eam ipsi, & non furi reddere, ne detur bellum ex utraque parte absque errore justum; *nec obstat* quòd fortè ex ignorantia rem non repetat, nam per hoc jus suum non amisit, & judex tenetur rem non furi, sed Domino adjudicare, ergo & tu restituere.

Dices 1. emptor restituendo rem furi reponit eam ex gravi causa in eodem statu, in quo fuisset, si nunquam fuisset empta, ergo nec damnum, nec injuriam facit Domino, etiamsi eam emerit malà fide; sicut si quis à fure, sive bonà sive malà fide, accepit canem alienum, si in via timeat ab ipso morderi, potest canem citra Domini injuriam dimittere, etsi prævideat eum rediturum ad furem.

2. Quamdiu fur detinet meum pretium, res empta necdum est à fure perfectè liberata, sed est quasi sub actuali conflictu, ideòque licite reddi potest; sicut si à fure extorsit pallium Petri, fur autem arripiat meum, licitè ei reddo pallium
Petri,

Petri, ut recipiam meum; item si quis velit auferre bursam meam, nisi bursam Titii in foro inventam iterum illuc reportem à fure auferendam, licitè reporto.

3. Ex gravi causa licet remotè cooperari peccato alieno, ut cum communi dixi *Cas. 20. n. 2.* sic si fur velit auferre thesaurum meum, nisi ostendam thesaurum Petri, licitè hunc ostendo; ergo si fur nolit reddere mihi pretium, nisi restituam rem emptam, licitè eam restituo, etsi forsitan à fure retinendam.

4. Si Petrus mihi intentet mortem, nisi tradam gladium Pauli apud me depositum, licitè eum trado, etiam si sciam, quòd eodem velit Paulum occidere; quia tradere gladium est actio de se indifferens ideòque remotè tantùm cooperativa ad occisionem Pauli; quam ponere licet ad evitandum æquale malum proprium; ergo reddere mercem furi etiam tantùm est cooperatio remota, & per consequens licita ad evitandum damnum æquale. Ecce rationes multùm graves, ut vix judicari possit, an hæc an oppositæ præponderent. Nihilominus.

R. ad 1. N. C. injuriam facit Domino, non quia rem emptam reponit ad statum primum, sed qui eam privat statu intermedio meliore jam acquisito; aliud est de cane, qui furi positivè non restituitur, sed ex gravi causa permittitur sponte ad eum redire.

ad 2. N. aff sicut si pallium Petri à fure ereptum deportasses ad locum tutum, non posses illud furi positivè reddere seu tradere, etsi possis permittere, ut ipse recipiat; sic & mercem non potes reddere, bene tamen ex causa permittere, ut fur recipiat. Idem est de bursa reperta & ad locum tutum deportata. *ad*

ad 3. N. C. reddens mercem tradit rem alienam furi, ideoque proximius cooperatur, quam qui eam nudè ostendit; & obinde Dominus magis est invitus respectu hujus, quam respectu alterius.

ad 4. N. C. tradens gladium Pauli metu mortis est in extrema necessitate, in qua Paulus non habet jus repetendi gladium, necessitas autem recuperandi pretium non est tanta, ut Dominus mercis amiserit jus eam repetendi.

6. B. II, Debita vel bona incerta, hoc est talia; quorum Dominus ignoratur, vel conveniri non potest, restituenda sunt juxta explanationes sequentes.

1. *Bona incerta comparata ex delicto* v. g. furto, usurâ, iniquâ mensurâ vel pondere, si factâ pro rei qualitate & valore, diligenti inquisitione Dominus sciri vel conveniri non possit, restitui debent pauperibus. *S. Th. 2 2. q. 62. a. 5. ad 3. & ibid. Cajet. Bannes Sylvius Covar. Molin. d. 746. Lugo d. 6. s. 12 Viva op. 2. q. 2. a. 3. & ita definivit Alex. III. C. cum tu de usur. c. nemo 24. q. 5. Ratio est*, quia res, quæ Dominum habet, non potest retineri illo non consentiente, aut, si Dominus reperiri non possit, debet expendi juxta voluntatem ejus prudenter præsumptam; sed bona incerta Dominum habent, aliàs forent vacantia vel derelicta, quæ sunt primò occupantis, neque prudenter præsumi potest, quòd Dominus velit ea retineri ab injusto eorum possessore, ne lucrum ex delicto reportet, sed prudentissimè præsumitur, quòd si sibi vel suis hæredibus aut proximè consanguineis præsertim indigentibus restitui non possint, velit ea distribui in pauperes, vel ad quaslibet causas

causas

causas pias, ut communiter explicant DD. ergo sic expendi & restitui debent, unde si ipse verè pauper, vel debitis ultra vires gravatus sit, ea, 7. sibi propriâ autoritate retinere potest, nisi obftet lex aliqua positiva, *Scot. Vasq. Sylv. Sanch. Illf. t. 4. d. 3. n. 250.* quòd si Dominus in particulari quidem ignoretur, sciatur autem in communi, v. g. milites injustè expilârunt oppidum, mercatores, caupones, pistores mercibus, mensurâ vel pondere iniquo concives suos defraudârunt, etsi nesciant, quibus in particulari damnum illatum sit, restitutio tamen facienda erit non pauperibus, sed quòad fieri potest personis læsis per se vel per virum probum, & in ultimo casu minuendo pretium vel augendo pondus & mensuram.

2. *Bona incerta ex contractu vel inventione* v. 8. g. mercator ignotus loco vitri tradidit gemmam, loco cupri aurum, loco unius ulnæ duas, item invenisti anulum pretiosum, aut viator ignotus sarcinam in domo tua reliquit &c. si adhibitâ inquisitione debitâ per publicationem vel schedarum affixionem Dominus reperiri non possit, probabiliùs hæc iterum restituenda sunt ad causas pias *S. Th. q. 66. a. 5. ad 2. Scot. 4. dist. 15. q. 2. ad 4. Cajet. Nav. Less. Laym. Viva op. 2. q. 2. a. 3. & DD. cc. Ratio denudè est*, quòd res aliena sine consensu saltem præsumpto Domini retineri non possit, præsumitur autem esse voluntas Domini, ut, dum res sibi corporaliter restitui non potest, restituatur ad causas pias, in bonum animæ. Fatentur tamen plerique oppositam, quam docent *Sot. Medina. Sa. Dian. p. 11. t. 4. R. 12. Metzg. t. 11. d. 27. a. 3.* esse probabilem; quia incertum

tum est, an voluntas Domini sit, ut res sua in causas pias erogetur, vel non potius, ut à possessore bonæ fidei asservetur, aut si asservari non possit, consumatur, distrahatur, & Domino si fortè compareat æquivalens restituatur: optimè distinguit *Lugo n. 141.* quamdiu superest spes aliqua inveniendi Dominum, præsumitur Dominus rem suam vel pretium ejus velle asservari, si nulla spes superfit, tunc demum dari pauperibus.

9. 3. Inyentor non debet credere cuivis dicenti rem esse suam, nisi id probetur sufficientibus indiciis, si plures dicant esse suam, dividenda est pro rata probabilitatis, aut in defectu probationum danda pauperibus.

4. Qui præmissâ debitâ inquisitione rem in pauperes vel pias causas expendit, Domino comparente ad nihil tenetur, non ex re accepta, quia rem non amplius habet, neque ex injusta acceptione, nam quamvis eam fortè accepit malâ fide v. g. furto, rapinâ &c. postquam tamen Dominum invenire non potuit, culpam purgavit eam expendendo juxta voluntatem Domini prudenter præsumptam; pari modo ad nihil tenentur pauperes, vel loca pia, si rem taliter acceptam jam absumpserunt, secus si adhuc existat, tunc enim obligantur ex re accepta, quia distributio illa aliter fieri non potuit, quam sub conditione, si Dominus re adhuc existente non comparuerit, aliâs enim malè gestum esset negotium Domini. *Laym, Diana Petsch. p. 647.*

10. 5. Si non præmissâ sufficientem inquisitione in Dominum, res erogata est in causas pias, & adhuc existat, possessor rei tenetur primò, & in ejus defectu, qui dedit, si res bonâ fide est consumpta,

sumpta, nec aliquis ex ea factus ditior, tenetur solus distributor. Ratio est, quia transferri non poterat rei dominium, cum Dominus esset rationabiliter invitus, & qui dedit non præmissâ debitâ inquisitione, Domino fecit injuriam.

6. Si fur bonâ fide ex ignorantia vel mandato Confessarii non factâ inquisitione rem dedit pauperibus, & ab iisdem consumpta sit, fur adhuc tenebitur solvere pretium ratione primæ acceptionis injustæ, sicut si res apud ipsum sinè ejus culpa periisset, neque est voluntas Domini, ut sic expendatur res sua. *S. Anton. Nav. Rebel. Herinx d. 8. n. 109. Lug. d. 21. n. 59. Dicast. d. 3. n. 113.* Si dicas, talis fecit, quod potuit, & ignorans tenebatur obedire Confessario; ergo creditor non potuit esse invitus, ut sic fieret. *R.* Fecit, quantum potuit, ad evitandum novum peccatum C. ad extinguendum debitum N. debitor ex delicto debet creditorem efficaciter reddere indemnem, unde, si restitutionem commisit Confessario vel nuntio à creditore non assignato, qui rem retinuit, tenetur denuò solvere, ut fatentur omnes; ergo & tunc, quando absque inquisitione bonâ fide dedit pauperibus. *V. infra n. 17.*

R. III. *Res vacantes*, ut gemmæ & lapilli in littore maris, feræ in sylvis, *res derelictæ* vel pro derelictis habitæ, ut missilia Principum, *thesauri* ultra memoriam hominum reconditi jure gentium sunt primò occupantis, ideòque restitutioni obnoxia non sunt, nisi sub limitationibus explicatis *Cas. 22.*

QUÆR. II. Quo tempore restituendum?

R. *Ut primum moraliter fieri potest post delictum vel notitiam rei alienæ, aut præfixum terminum in*

li

con-

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. I.

contractu : est regula communis & certa; aliàs enim detineretur res aliena Domino rationabiliter invito; unde *deduces seqq.*

1. Differre solutionem uno alteròve die non est mortale, nisi Domino grave damnum vel incommodum ex dilatione causetur, imò si debitor non sit ex delicto (quoad hunc enim Dominus est plerumque magis invitus) & verum habeat solvendi propositum, ac dilatio solutionis Domino non sit damnosa aut periculosa, non est arguendus peccati mortalis, etiamsi per unam alteramve septimanam, imò & mensem solutionem differat. *Molin. Laym. Tamb.* Tres verò sunt causæ, propter quas restitutio justè differri potest. 1. Si creditor non sit præsens, nec aliquem statuerit, qui solutionem acceptet. 2. Si creditor etiam tibi debeat, & non solvat. 3. Si solutio fieri non possit sinè scandalo vel notabili damno in bonis animæ, famæ vel fortunæ.

13. 2. Si nullus in contractu terminus est præfixus, solutio primùm facienda, quando creditor secundùm loci consuetudinem eam exegerit, nisi forsan petere impediatur, vel à potentiore non audeat, tunc enim terminus solutionis erit, qui prudenter judicatur esse de rationabili voluntate creditoris.

3. Si terminus præfixus est in favorem debitoris, ut in commodato, debitor poterit terminum prævenire, & citiùs solvere; quòd si creditor acceptare nolit, & res individua pereat sinè culpa debitoris, interitus non huic, sed creditori imputabitur. *Diana p. 1. t. 8. R. 17.* Quando autem terminus præfixus fuit in favorem creditoris, ut in locato ad certum tempus, in censu pro annua pensione; tunc debitor regulariter terminum

minum

minum prævenire non potest, nisi soluto integro pensionis vel locationis pretio; creditori verò non conceditur repetere rem suam ante terminum conventum, nisi debitor de fuga, vel non solvendo foret suspectus, tunc enim cogitur vel rem ipsam reddere vel cautionem præstare.

4. Qui injustè cum peccato mortali solutionem differt, tenetur ad omne lucrum cessans & omne damnum obinde creditori emergens, ut per se patet; qui solutionem inculpabiliter differt ex naturali oblivione vel impotentia, valde probabiliter excusatur, præsertim si non sit debitor ex delicto; an idem teneat de eo, qui solutionem differt ad avertendum proprium damnum, dicam *Cas. 47. n. 4.*

5. Debitor vel maximè ex delicto, si possit, ¹⁴ debet statim totum debitum solvere, quamvis per partes vel distincta delicta contractum, & si absque causa velit solutionem differre, vel per partes solvere, non potest absolvi, quia manet in actuali peccato, & Dominus est rationabiliter invitus, quia habet jus ad totum debitum, & posset intervenire impotentia, mutatio voluntatis vel aliud periculum; minùs absolvi possunt, qui solutionem differunt usque ad mortem, vel post mortem committunt hæredibus, quia injustè detinent aliena, & suos creditores exponunt periculo damnorum, præsertim si hæredes sint potentes vel difficilis conventionis, aut, ut fieri assolet, in indagandis & observandis obligationibus defuncti negligentes, nisi periculum gravis infamiæ vel scandali aut alia justa causa exigat restitutionem differri post mortem.

QUÆR. III. Quo loco & cujus expensis restitutio fieri debeat? ¹⁵

Re. I. Debitor ex delicto debet restituere in illo loco, ubi Dominus rem suam erat habiturus, si res injustè ablata, detenta vel destructa non fuisset, & quidem suis expensis, ut si Colonia abstulit pecuniam vel equum, & ea secum abduxit Viennam, tenetur suis expensis ea reducere Coloniam, vel si Dominus etiam rem suam tunc erat ducturus Viennam, debet restituere Viennæ, subtractis tamen expensis, quas Dominus in re sua transferenda necessariò fecisset: si fur plures expensas facere debuit, quàm Dominus erat factururus, has deducere non poterit; suo delicto eas imputet; si verò minores expensas fecit, quàm Dominus facere debuisset, idque proveniat ex industria sua, hanc diminutionem compensare potest; secùs si id contingat casu, ex eo v. g. quòd vecturæ vel cambii pretium decreverit, pretium enim decrescit Domino. *Medin. Sylvius, Molin. d. 752. Less. c. 15. dub. 8. Lugo d. 20. n. 183. Sporer à num. 153. La Croix n. 361. Ratio horum est, quòd æquitas justitiæ solùm exigat, ut Dominus rei servetur indemnis, id est, tantum & non plus habeat in rebus suis, quantum habuisset, si res nunquam fuisset ablata vel iniquè detenta, hoc autem fit, si fur ita restituat, ut præmissum est, ergo, &c.*

At quantas expensas tenetur facere debitor ex delicto ad restituendam rem alienam? *Cajet. Nav. Covar.* & alii obligant ad expensas quascunque possibiles, at nimis rigidè; quis enim dicat, quòd debitum sex aureorum teneri solvere cum expensis seu damno aureorum mille, id namque apertè repugnat charitati; meliùs igitur *Lug. n. 191.* dicit, debitorem obligari ad expensas

penſas duplò majores, quàm res debita valeat, ut ſi debeas centum, tenearis hos cum expenſis ſeu jactura ducentorum ex tuis, ſi opus eſt, reſtituere, quia, cùm debitor ſit nocens & creditor innocens, ſaltem duplò major cauſa requiritur ad abſolvendum debitorem, quàm ad privandum reſuâ creditorem. Adhuc mitiùs loquuntur *D. Th. q. 62. a. 5. ad 3. Sor. 4. diſt. 15. a. 4. Haun. t. 2. c. 3. contr. 8. Vaſq. de reſt. c. 10. d. 1. Petſch. p. 678. Sporer num. 161.* Qui tantùm obligant debitorem cum damno æquali, & aliquantum majore, non autem cum damno duplo, triplo, vel decuplo; quia juſtitia non repugnat charitati, charitatem autem putant non permittere, ut debitor etiam ex delicto reſtituat cum damno notabiliter majore, quàm eſt debitum, ideòque reſtitutio tunc differri poterit ad commodiorem occaſionem, aut ſi nulla ſpes commodioris occaſionis aſfulgeat, nec voluntas Domini per litteras vel aliter explorari poſſit, Reſtitutio ex præſumpto Domini conſenſu facienda eſt proximis Domini conſanguineis vel hæredibus, aut in eorum defectu pauperibus.

Si dicas: qui tenetur ad finem ſeu reſtitutionem, etiam tenetur ad media & expenſas neceſſarias; ergo, ſi opus eſt, ad triplò vel decuplò majores, quàm res ipſa valeat. *R.* Tenetur ad expenſas debito proportionatas *C.* improporcionatas & debitum notabiliter excedentes *N.* ut autem ſciatur, quænam expenſæ ſint proportionatæ, attendenda eſt conditio tam debitoris, quàm creditoris; poteſt enim eſſe, ut debitori pauperi multò plus noceat damnum decem, quàm creditori centum aureorum, aut econtrà; ideò-

que & tunc expensæ ultra duplum vel triplum augendæ, vel econtrâ proportionaliter minuendæ sunt. *Hann. l.c. Illung. num. 223. Sponer num. 163.*

86. 32. II. Debitor ex solare accepta tenetur restituere in loco, in quo res de facto existit, juxta seq. explicationes;

1. Si Dominus rei est absens, v. g. viator in domo tua reliquit suam hursam, vestem vel farcinam, teneris eum per litteras monere, quid de re sua fieri velit; si petat sibi transmitti, transmittenda est, sed expensis Domini; quia æquum non est, ut debitor in re aliena citra culpam suam damnum patiatur, si expensæ excedant valorem rei, de præsumpto consensu Domini res vendi & pretium transmitti debet; si nec pretium sine majori vel æquali expensa transmitti queat expectanda est melior occasio vel voluntas Domini, aut si nulla horum spes sit, res dari debet proximis Domini consanguineis vel hæredibus, aut in horum defectu pauperibus, ut supra si debitor inutiles expensas fecerit, hos ipse portare debet, & si inquirere neglexit, fiet deinceps debitor ex delicto, obligabiturque, quantum illa negligentia nocuit.

87. 2. Si Domino absenti rem suam vel etiam tuam transmittas per bajulum ab ipso in genere vel in specie designatum, vel cum ejus consensu electum, hic autem rem retineat, vel sine tua culpa apud ipsum pereat, perit creditori, quia jam censetur rem acceptasse per suum designatum. *Lugo d. 8. num. 127. idem dicit La Croix num. 363.* si loco designati fortè venerit alius, fingens se designatum, cujus fraudem advertere non potuisti, quod verum est, si intuitu

tu litteratum vel signi à creditore dati eum elegeris, secùs, si nullum signum creditor posuerit, nec litteras scripserit; tunc enim censetur à te spontè electus, & dicendum, quod *casu seq.*

3. Si ipte bajulum elegisti non assignatum, & remittas rem Domini in individuo, v. g. vestem apud te depositam vel tibi commodatam, & hæc finè tua culpa pereat, iterum ad nihil teneris; quia res regulariter perit suo Domino; excipe, nisi sis debitor ex delicto, v. g. per tuum servum vel Confessarium remittis vestem furto à te ablatam, quam si servus vel Confessarius retineat, teneris ejus pretium solvere Domino vi injustæ acceptionis præteritæ, non aliter, ac si apud te casu periisset. *Rebel. Sylvius, Less. c. 16. dub. 6. nu. 65. Molin. d. 754. Lug. d. 21. n. 59. Illf. n. 305. Dices: si fur non possit aliter restituere, quàm per Confessarium, creditor prudenter præsumitur consentire, ut res per Confessarium restituatur; ergo si apud Confessarium pereat, perit creditori. R. Prudenter præsumitur consentire salvo suo jure C, aliàs N.*

4. Si ex te remittas rem tuam, v. g. pecuniam mutuò acceptam, tibi perit, quia illa pecunia permanet sub tuo dominio, usque dum creditor eam per se vel per suum nuntium acceptarit, res autem perit suo Domino.

R. III. Restitutio *ex contractu* fieri debet in loco tacitè vel expressè per partes convento, debita ex contractu gratuito donationis, legati, testamenti tradenda sunt in loco, ubi existunt, & sumptibus donatarii vel legatarii inde transferenda; quia gratis donans vel legans non censetur se, nisi aliud expresserit, ad plus obligasse, quàm ut rem alteri relinquat pro libitu ejus

sumptu & labore, si opus est, aliò transportandam; res debita ex contractu mutui, depositi, commodati, locati, &c. *per se* restitui debet, ubi est tradita, & quidem istius sumptibus, in cuius utilitatem contractus est initus, nisi aliter sit conventum.

CASUS XLVI.

De ordine Restitutionis servando inter creditores.

Bertholdus *ere alieno gravatus* querit ex Confessario: 1. An possit solvere ex rebus apud se depositis, locatis, inventis, aut ex rebus emptis, & non solutis. 2. An omnibus præferri debeant funerals, alimenta & medicamenta sibi & suis impensa, iura facti testamenti & inventarii, mercedes servorum aut pretium rei emptæ. 3. An debita certa præferri incertis. 4. An præferenda debita hypothecata, & quid, si plures hypothecam habeant. 5. 6. An debita ex delicto præferenda debitis ex contractu vel contra. 7. An inter creditores merè personales prior tempore sit potior iure. 8. An præferri possit primò petens, pauper aut creditor, apud quem res debitoris existit. 9. Quid si accepto pretio rem vendiderit, & non tradiderit, an emptori præ omnibus res vel pretium reddi debeat. 10. Quid si res uni oppignorata oppignoretur vel vendatur alteri. 11. Aut debitor impotens nolit legata vel donationes acceptare, aut alteri donationem faciat? Pro resol.

1. QUÆR. I. Quid notandum circa ordinem restitutionis servandum inter creditores? De ordine debitorum dixi Cas. 38. n. 21. R. Si debitor habeat